

DORA G.

Dit boek is gebaseerd op waargebeurde feiten. Alle namen zijn fictief.

Greet Jacobs

DORAG.

een weggegooid leven

© 2015 Greet Jacobs en uitgeverij Lannoo, Tielt
Omslagbeeld © Kurt van der Elst
Omslagontwerp Studio Lannoo
Opmaak binnenwerk ZetSpiegel, Best

D/2015/45/572 – NUR 301; 320
ISBN 978 94 014 2876 7

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

www.lannoo.com

Registreer u op onze website en we sturen u regelmatig een nieuwsbrief met informatie over nieuwe boeken en met interessante, exclusieve aanbiedingen.

Le bonheur est un état d'esprit.
Dora G. 2004

*Avec le temps
Avec le temps va
Tout s'en va.
On oublie le visage et on oublie la voix
Le cœur quand ça bat plus.
C'est pas la peine d'aller chercher plus loin.
Il faut laisser faire et c'est très bien.*

Léo Ferré. Avec Le Temps

I.

Kijk, het begint zo.

Ik zit op de fiets, op weg naar ergens, in het midden van de stad waar ik woon, naar waar, dat doet er eigenlijk niet toe. Ooit kwam ik als klein meisje naar deze grote stad, op het ritme van de fiets. In elke stad waar ik geleefd heb – jaren, maanden of een zelfs maar een paar weken – zorgde ik dat ik een fiets had en de straten kon bedwingen op het tempo van mijn rollend paard. Ik kijk goed rond, ik zigzag op tempo zonder ooit het slenterig ritme van de kuierende toerist aan te nemen. Ik kuier op wielen. Ik verover. Ik verdwaal aan een rotvaart, niet gewoon straatje per straatje, nee, met hele woonwijken per keer. En zo heb ik Antwerpen beetje bij beetje veroverd. Hier woon ik. Hier wortel ik. Hier vind ik nog steeds nieuwe hoeken braakliggend land in mijn mentale plattegrond van de stad.

De meeste mensen bewegen zich in een stad alsof ze er helemaal alleen zijn. Kijk maar eens rond, bijna niemand knikt naar de ander. Hoe absurd is dat? Wij ontkennen allemaal elkaars bestaan. In de tram vlij je je op nog geen 2 centimeter van een heel ander iemand, maar de code is dat ik daar, op dat zitje in die tram, kan doen alsof die persoon naast mij niet bestaat. Alsof dat andere wezen geen enkele invloed op mij heeft. Onzin natuurlijk. Wij morsen met invloeden op elkaar. Onophoudelijk. En toch zie ik ook de schoonheid van die stilzwijgende afspraak om iemand die heel dicht bij jou is, gewoon in zijn eigen

bubbel te laten zweven. Dat is ook een vorm van liefkozing die heel attent kan zijn.

Die stad met zijn mensen, met of zonder bubbels, ze raakt mij. Ze ligt vol open wonden en nog te ontdekken verhalen. Je moet er alleen maar naartoe gaan.

Zo rondreizend in mijn eigen stad beland ik in de Lange Leemstraat, een toevallige doorgangsstraat die een verbinding maakt tussen vertrekken en aankomen, maar tot dan geen enkel doel op zich was. Ergens halverwege de redelijk lange Lange Leemstraat, ter hoogte van nummer 258, staat een grote metalen container tot aan de nok gevuld met afval. Het afval is vanaf een afstand te determineren als de inhoud van een appartement waar iemand niet meer woont, en bovenop zie ik drie lederen koffers verspreid liggen. De container is te hoog voor meisjes met rokjes, maar ik, vandaag een meisje met rokje, ik klauter er toch in. Nieuwsgierigheid is hoger dan de rand van een metalen container. Een donkergroene, een witte harde koffer en een bruine neplederen koffer liggen lonkend te wachten op een nieuwe bestemming. Natuurlijk kan ik niet aan de verleiding weerstaan.

Alles wat op het punt staat weggegooid te worden, heeft een uitzonderlijke aantrekkingskracht voor mensen zoals ik. Ik word helemaal euforisch van dit soort toevallige wendingen. Glimlachend kijk ik om mij heen op zoek naar iemand met wie ik dit sprankelende moment boven op mijn berg huisraad kan delen. Er is niemand die mijn richting uitkijkt.

Ik ben het type mens dat graag snuistert in afval, niet bang om vuil te worden, ten volste bewust van de mogelijkheid een ware schat te ontdekken. Ik ben een verzamelaar. Ik vind, ik koester wat iemand anders niet meer wil koesteren. De hulpeloosheid van het object zonder eigenaar zet mijn verbeelding onmiddellijk in gang en een waaier aan mogelijkheden strekt zich voor mij uit. Dat heeft al meermaals voor problemen en bedenkelijk optrekkende wenkbrauwen gezorgd, zoals bijvoorbeeld het moment waarop de buurvrouw ongemakkelijk glimlachend voorbijkomt

terwijl ik sta te graaien in haar vuilbak omdat daar toevallig een plant in zit die nog niet écht dood is.

Het heeft mij vooral ook hopen verzamelingen opgeleverd die niet veel meer zijn dan de verzameling op zich waar al jarenlang niets mee gebeurt.

Mensen vragen wel eens, hoe komt het dat ik toevallig al die dingen vind? Ik vind nooit iets. En al helemaal niet toevallig. Het is er gewoon ineens. Ik denk dat je alleen iets kunt vinden als je er eerst naar op zoek was. Bij alle toevallige vondsten in mijn leven, ben ik van één ding zeker. Ik was er niet naar op zoek. Net zoals mijn lief. Hij was er gewoon ineens. Maar dat is een ander verhaal dat er hier misschien niet zo veel toe doet.

Het heeft iets te maken met het openstaan voor de wereld rondom je, in dit geval de stad, zijn straten, zijn mensen en hun gewoontes. Je mag niet vergeten tijd in te bouwen om zo nu en dan eens te verdwalen in de stad die je denkt te kennen.

Vandaag had ik helemaal niet aan verdwalen gedacht, dus ik ben dubbel zo verheugd. Eenmaal in de container ontdek ik veel meer dan de lederen koffers en een gigantische hoop afval. Wat ik hier aantref, lijkt sterk op de inhoud van iemands doos ‘kostbare-dingen-die-ik-nooit-in-mijn-leven-weg-ga-gooien-en-die-iemand-ook-na-mijn-dood-vast-en-zeker-gaat-bewaren’.

Niet waar dus. Soms wordt het blijkbaar gewoon weggegooid, daar is dit slagveld der herinneringen een stille getuige van. Op dat ritme wordt hier geleefd. Wat er te veel aan is, moet weg.

Hier is een heel leven te veel. Zoveel is duidelijk.

Er zijn stapels papier waarvan je onmiddellijk weet dat het oud papier is, een hoop irrelevant geworden informatie, nog net goed genoeg om een vuur mee aan te maken. Maar er zijn ook stapels papier waarvan je meteen ziet dat ze niet gewoon oud papier zijn. Het is de samenvatting van iemands leven, de papieren weerslag van een bestaan. Deze hoop papier is zeer rommelig weggegooid,

maar heeft een specifieke samenstelling. Het is een verzameling brieven, cijfers, bedragen, verzekeringen, eigendommen, gewichtige aanvragen en uittreksels, foto's van eerste stapjes en gestorven familieleden.

Wie zijn deze mensen? Ik zie namen, namen op brieven, verschillende, een paar die terugkomen, mogelijk de voormalige eigenaars van deze spullen.

Waarom gooit iemand dat allemaal weg?

Een lippenstift. Ik probeer mij de vrouw in te beelden die voor de spiegel staat en haar lippen stift. Voor wie maakt ze zich mooi?

Wie is de man die bij de hoed hoort die ergens verderop ligt? De grijze stofjas doet mij denken aan een soort archivaris. Of was dat mode dertig jaar geleden? Met welke precisie koos iemand ooit het plantje dat in het bloempotje zat? Wie schrijft er met zulke krullende letters zijn naam onder aan een brief?

Glimmend lonkt een beetje verder een snoepdoos naar mij. Een snoepdoos. Het summum van huiselijke gewoontes. Een snoepdoos zoals die net iets te hoog ergens in een kast in een huis altijd heel aanwezig ligt te zijn. Voor als het kleinkind komt. Er zitten dropjes in, beertjes en karamellen in een papiertje gewikkeld. Sommige snoepjes nog in een zakje verzameld. Andere snoepjes liggen plakkerig verspreid in de uitpuilende snoepdoos, alsof er nog net iemand aan heeft gezeten. Ergens staat ook nog de prijs op: 5 frank. Deze snoepdoos is niet vers en toch nog warm van de laatste verlekkerde snoeper, hij is opgevist uit een vergeten hoek van een vergeten eeuw.

Een paar restjes rollen behangpapier. De binnenkant van hun huis. Hier buiten op straat. Een vaalgroen bloemenmotief met reliëf in verschillende varianten en lichtjes verschillend van kleur, maar het hoofdthema blijft wel: vaalgroen. Het is het soort behangpapier dat je kunt betasten, dat de kamer niet alleen een kleur en motief geeft, maar ook een gevoel. 's Nachts als het licht al uit is en enkel contouren en tast nog tellen, glijden kleine kinderhandjes langs dit soort behangpapier in het vreemde huis van

grootmoeder zus of zo. De restjes papier die nooit de kinderhandjes op de muur gevoeld hebben, liggen hier. Voor het oprapen. Ik stop ze in een van de koffers, evenals de lippenstift, een paar bloempotjes, een kapstok met leer bekleed, de map verzekeringen, brieven, een babyfoto van weet-ik-veel-wie, drie glazen bokalen met krieken, een hoop postkaartjes en brieven, de grijze stofjas en de stoffige grijze hoed.

Ik vind een agenda uit 2004, een klassieke boekvorm, donkerrode doorleefde kaft met gouden letters die het jaar bepalen. De vrouw die in zulke agenda haar leven neerpent, behoort tot de categorie van mensen die van hun agenda een ware neerslag van het leven voor één jaar maken. Elke hoek van een pagina wordt benut en het ding wordt als een verlengstuk van haar persoonlijkheid van handtas naar handtas, van salontafel naar bed en terug naar de handtas verslept. Elke gedachtecronkel, mooie zin en nog-op-te-zoeken liedje wordt genoteerd, evenals alle telefoonnummers en contactgegevens. Vervolgens is de agenda zo chaotisch geworden dat ze overzicht wil creëren en met verschillende symbolische onderstrepingen en kleurencodes aan de slag gaat, wat het allemaal nog erger en vooral nóg chaotischer maakt.

Hoe ik weet dat het over een vrouw gaat? Instinctief hebben mijn hersenen die informatie verwerkt en besloten dat dit een vrouw is. Hoewel ik tegen elke vorm van stereotypering ben, kan ik met grote zekerheid beweren dat het hier om een vrouw gaat. Dit soort wanorde, deze logica die alle kanten op springt maar voor één persoon wel verhelderend werkt, de afspraken met de kapper en de pedicure op gezette tijden, de vreemde tekeningen in de kantlijn. Er is geen twijfel mogelijk.

Met én zonder zorg schrijft ze elke dag in het Frans wat er allemaal gebeurt, met wie en om hoe laat ze moet bellen en wat ze denkt over dat alles.

Ik blader door de agenda en lees haar gedachten. Mijn adem stokt. Tussen alle praktische afspraken door lees ik opnieuw zes zinnen

die haar ziel blootleggen. 38 woorden, meer heb ik niet nodig om volledig stil te vallen. Haar pijn en haar verlangen spatten van de pagina. Opeens is daar die vrouw die mij rechtstreeks aanspreekt, al haar emoties liggen op een blaadje voor mij in de vorm van een kronkelig handschrift dat waarschijnlijk nog nooit iemand gelezen heeft. Dit is geen gewone druk beschreven agenda. Dit is een dagboek. In zijn meest pure en emotionele vorm.

Dit is het allereerste wat ik lees van een vrouw over wie ik vanaf nu alles wil weten. Haar woorden raken mij zodanig dat ik denk dat ik ze u nog even moet onthouden.

Ik wik en weeg haar taal vol onvermogen en meet hem aan mijn onwetendheid.

Ik zal u vertellen wat ik daar gelezen heb, dat beloof ik. Maar laat mij eerst begrijpen waarom iemand zoiets in godsnaam zou schrijven.

Onder de zes zinnen staat haar naam, alsof het een brief is. Ze ondertekent haar gedachten, om ze op te sturen zonder adres, gewoon om zeker te zijn dat ze verzonden zijn.

Dora

Vier geroutineerde letters onder aan een pagina. Mijn gevonden vrouw heet Dora. Een betere naam voor deze vrouw en deze zoektocht had ik niet kunnen bedenken. Het is een naam die in alle talen een mooie klank krijgt, probeer maar eens. In het Frans is het een chique dame, in het Engels de gezellige buurvrouw, in het Duits het jonge meisje dat pianospeelt of de juf die Franse les geeft.

Ik blader gretig verder door haar agenda en proef haar woorden. Dag na dag schrijft deze vrouw wat ze denkt, wat ze voelt, wat ze niet meer voelt. Iemand die een emotionele weerslag van haar dagen maakt. Ik lees het. En ik sta versteld om wat ik lees.

Soms noteert ze dagenlang alleen praktische beslommeringen, afspraken en telefoongesprekken, om dan ineens weer recht in haar ziel te laten kijken.

5 november 2004

BELANGRIJK: Apart geslapen. Niet in hetzelfde bed, noch in dezelfde kamer.

Betekent dat een definitieve affectieve scheiding?

Ik moet dit bespreken met mijn metgezel en helderheid scheppen.

Aanvaarden of scheiden?

Wie is die vrouw? Wie is die man over wie ze schrijft? Waarom is ze zo ongelukkig? Waarom gooit iemand zomaar haar hele leven weg? Ik begrijp het allemaal niet. Zijn er geen geliefden die zorgvuldig de belangrijkste spullen selecteren en opbergen, geen vrienden die glimlachend naar de resterende foto's kijken en een beetje melancholisch worden? Ik lees haar woorden, haar gedachten. Deze vrouw heeft pijn. Niet alleen fysiek.

11 november 2004

Heel moeilijke dag, veel verdriet, leegte en eenzaamheid ondanks de aanwezigheid van Sam.

De innerlijke en uiterlijke stilte zijn ondraaglijk.

Ik verlies grip op mijn leven.

De zin van het leven verdwijnt door de allesomvattende stilte.

Is dit dan ouderdom, de pijn van de eenzaamheid?

Moeilijk.

Moeilijk.

Hoe kan ik dit volhouden?

Dora

Misschien mag ik haar woorden niet tot mij nemen. Misschien zijn ze te persoonlijk en helemaal niet aan mij gericht. Ik voel mij bij voorbaat betrappt, hoewel ik helemaal alleen ben. Haar woorden zijn zo wankel, dat ik weet dat ik ze misschien moet laten voor wat ze zijn. Je mag niet lezen in iemands dagboek. Dat zijn mijn zaken niet. Maar, heel eerlijk, als je er even bij stilstaat... Schrijft niet iedereen een dagboek in de hoop dat ooit iemand het wél leest?

Dora. Een weggegooide vrouw met een weggegooid leven.

Ik wil het verhaal vertellen waarvan ik vind dat zij er recht op heeft, omdat iedereen recht heeft op zijn verhaal. Hier en nu beslís ik dat ik haar moet en zal begrijpen.

Maar heb ik recht op haar verhaal?

Nee, je hebt nooit recht op iemands verhaal, of op iemands leven. Als ik heel eerlijk ben, weet ik ook wel dat de mensen die mij vreemd aankijken terwijl ik zit te graaien in een hoop spullen in een container aan de kant van de weg, gelijk hebben met hun sceptische blik. ‘Dat zijn uw zaken niet’, hoor ik ze denken, maar blijkbaar zijn het niemands zaken meer. En is dat niet nog veel erger?

Door het mijn zaak te maken, maak ik het een zaak van allen.

Hoe voyeuristisch of parasitair ik vanaf nu ook overkom, het is goed bedoeld, dat kan ik u verzekeren, echt. Iedereen heeft recht op zijn verhaal.

Hier is dat van Dora.

Ik ga het terug in elkaar puzzelen. Voor haar. Voor mij.

Dora Ginsberg.